

Yayın Tarihi : 4.12.1970

Yürürlük Tarihi : 4.12.1970

BİRİNCİ KISIM

GENEL HÜKÜMLER

Madde 1 — İş Kanununun kapsamına giren her çeşit yapı işlerinde, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğünde öngörülen tedbirlerden başka alınacak sağlık ve güvenlik tedbirleri bu Tüzükte belirtilmiştir.

Madde 2 — Bu Tüzükte geçen "yapı" deyimi, tüzel veya özel kişilere ait karada, suda, yeraltında ve yerüstündeki daimi veya geçici inşaatı ve bunların ek ve değişikliklerini ve onarımlarını, sabit veya hareketli tesislerini kapsar.

Madde 3 — Her işveren, yapı işyerlerinde işçilerin sağlığını ve iş güvenliğini sağlamak için, bu Tüzükte belirtilen şartları yerine getirmekle ve gerekli araç ve gereçleri noksansız bulundurmakla yükümlüdür.

İşçiler de, bu yoldaki usuller ve şartlara uymak zorundadırlar.

Madde 4 — Her işveren, yapı işyerlerini, işin fennî ve kanunî sorumluluğunu taşıyabilecek özellik ve yetkiyi haiz bulunduğu Hükümet veya mahalli belediyelerce kabul edilen bir şahsın gözetimi altında yürütmek zorundadır.

Madde 5 — İşveren, her işyerinde bir "Yapı iş defteri" bulundurmakla yükümlüdür.

İKİNCİ KISIM

YAPI İŞLERİNDE ALINACAK GÜVENLİK TEDBİRLERİ

Madde 6 — Yapı işleri gündüz yapılacaktır. Ancak karanlıkta veya gece yapılması zorunlu bulunan hallerde, çalışma yerinin ve geçitlerinin yeterli kadar ve uygun şekilde aydınlatılması ve iş güvenliğinin sağlanması gereklidir.

Madde 7 — Yapı işlerinde kullanılan iskeleler platformlar, geçitler, korkuluklar, merdiven oarmak

**yapı işlerinde
işçi sağlığı
ve iş güvenliği
tüzüğü**

lıkları, emniyet halatları ve emniyet fileleri, zincirler, kablolar ve diğer koruma tedbirlerine ait araç ve gereçler ve işçilere verilen emniyet kemerleri ile diğer malzeme ve araçlar; yapılan işe uygun ve işçileri her çeşit tehlikelerden korumaya yeterli olacak ve kullanılan tesisat, tertibat, malzeme veya araçlar, kaldırılabilecekleri yüke dayanacak özellikte ve sağamlıkta bulunacak, alet, parça, malzeme gibi cisimlerin düşmesi umulan yerlerde çalışacak işçilere baret verilecektir.

Madde 8 — Yapı sahası içindeki tehlikeli kı-sımlar, açıkça sınırlandırılacak ve buralara görünür şekilde yazılmış uyarı levhaları konacak ve gece-leri kırmızı ışıklarla aydınlatılacaktır.

Madde 9 — Yapının devamı süresince sivri uç-ları veya keskin kenarları bulunan malzeme ve ar-tıklar, geliş güzel atılmayacak ve ortalıkta bulun-durulmayacaktır.

Madde 10 — Yapı işlerinde çalışanları kazaya uğratacak veya tehlikeli durumlara düşürecek şe-kilde malzeme istif edilmeyecek ve araçlar geliş güzel yerlere bırakılmayacaktır.

Madde 11 — Tavan veya döşemelerdeki boşluk ve deliklere korkuluk yapılacak veya bu deliklerin üstleri geçici bir süre için uygun şekilde kapatıla-caktır.

Madde 12 — Yapı yerinde çalışanların birlikte korunmaları sağlanmadığı hallerde, işçilere emni-yet kemeri, omuz kayışı, baret, gözlük, çizme, su geçirmez elbise, eldiven ve benzeri uygun koruyucu araçlar verilecektir. İşçilere verilen emniyet kemerleri, lastik çizme, baret ve gözlük gibi koru-yucu malzeme işçilerin fizik yapılarına uygun ola-cak ve bir işçinin kullandığı koruyucu araçlar baş-ka işçilere verilmeden önce uygun şekilde temiz-lenecektir.

Madde 13 — Tabandan itibaren (3) metreden daha yüksekteki düşme veya kayma tehlikesi olan yerlerde çalışanlara, kiremit döşeyicilerine, oluk ve her türlü harici boya işleri yapanlara, gırgır vinçlerini çalıştıranlara ve kuyu, lağım, galeri ve benzeri derinliklerde çalışanlara emniyet kemerleri verilecek ve işçiler de verilen bu kemerleri kulla-nacaklardır.

Madde 14 — Çatı veya meyilli yüzeylerde ya-pılan işlerde kullanılan yapı iskeleleri uygun korku-luklarla teçhiz edilecektir.

Bu korkuluklar aynı zamanda dengesini kaybet-miş bir işçinin düşmesine engel olabilecek sağ-lamlıkta yapılacaktır.

İskelelerin bulunmaması halinde, güvenliği sağ-layacak uygun koruma araçları kullanılacaktır.

Madde 15 — Cam, sac ve çimento harçlı lev-halardan yapılmış çatılarla eskimiş, yıpranmış ve dayanıklılığı azalmış çatılarda, çatı merdiveni kulla-

nılacak ve buralarda tam güvenlik sağlanmadıkça çalışılmayacaktır.

Madde 16 — Yeraltı çalışmalarında, madeni is-kelelerde, kazı, çatı ve yıkma işlerinde çalıştırılan işçilere emniyet kemeri, baret gibi kişisel korunma araçları verilecektir.

Madde 17 — Yapı işlerinde kuvvetli rüzgâra maruz kalan yerlerde gerekli güvenlik tedbirleri alınmadan işçiler çalıştırılmayacaktır.

Madde 18 — Yapı alanında kamyon ve benzeri taşıt ve araçlar kullanıldığında bunların giriş ve çıkışları için uygun bir şekilde işaretlenmiş sahalar ayrılacak ve bu taşıtların bütün manevraları bir gözetici tarafından idare edilecektir.

Ayrıca bu araçların manevra ve park sahala-rı belirtilmiş olacak, kısa bir süre için de olsa araç-lar, meyilli yerlerde sürücüsüz bırakılmayacaktır.

ÜÇÜNCÜ KISIM

KAZI İŞLERİNDE ALINACAK GÜVENLİK TEDBİRLERİ

Madde 19 — Belediye hudutları içindeki ka-zılara başlanmadan önce yapı sahası etrafı ortalama (2) metre yükseklikte tahta perde ile çevrilecek, payandaları içten vurulacak ve bunlar yapının bi-timine kadar aynı şekilde korunacaktır.

Perde yapılmayan kazılarda en az (100) san-timetre kazı sınırı gerisinden başlamak üzere (90-100) santimetre yükseklikte bir korkuluk yapıla-caktır. İşyerlerinin, trafiğin geçtiği yol kenarların-da bulunduğu hallerde, köşeler uygun şekilde ışık-landırılacaktır.

Madde 20 — Kazı işlerinin yapılacağı yerler-de, elektrik kabloları, gaz boruları, su mecraları ve kanalizasyon tesisatının bulunup bulunmadığı önce-den araştırılacak ve ona göre gereken tedbirler alınacaktır.

Kazı esnasında zehirli ve boğucu gaz bulun-duğu anlaşıldığı hallerde de, işçiler derhal oradan uzaklaştırılacak ve gaz çıkışı önlenerek ve biriken gazlar boşaltılmadıkça tekrar kazı işlerine başlan-mayacaktır.

Madde 21 — Kazıların her bölümü her gün en az bir defa yetkili ve sorumlu teknik bir eleman ta-rafından kontrol edilecek, çalışmasında bir sakınca olmadığı sonucuna varıldığında durum, yapı iş def-terine yazılıp imza edilecektir.

Madde 22 — Genellikle kazı işleri, yukarıdan aşağıya doğru ve toprağın dayanıklılığı ile orantılı bir şev vermek suretiyle yapılacaktır.

Madde 23 — Sert kaya, sert şist, betonlaşmış kum ve çakıl, sert kalker, killi şist kaya, gre ve konglomera gibi kendini tutabilen zeminler dışında, derinliği (1,50) metreden fazla olup, şevsiz yapı-lmak zorunluğu bulunan kazılarda, cidarlar uygun şe-kilde desteklenmek veya iksa edilmek suretiyle

tahkim olunacak ve iksa için kullanılacak kalas başları, kazı üst kenarından (20) santimetre yukarı çıkarılacaktır.

Madde 24 — Kazı işlerinde, (1,50) metreden daha derin toprak yığınlarının altlarını kazarak çöktürmek yasaktır.

Madde 25 — (1,50) metreden daha derin olan kazı işlerinde, işçilerin inip çıkmaları için yeterli kadar el merdivenleri bulundurulacaktır. İksa tertibatını ve desteklerini, inip çıkma vasıtası olarak kullanmak yasaktır.

Madde 26 — Kuyu ve lâğım çukurları gibi çok derin yerlerde çalıştırılacak işçilere emniyet kemeri ve sinyal ipleri gibi uygun koruyucu araçlar verilecektir.

Madde 27 — Yağmur yağarken kazı işlerinde işçi çalıştırılmaz. Ancak yağmur durduktan ve güvenlik sağlandıktan sonra işçiler çalıştırılacaktır.

Arazi durumu gözönünde tutularak, muhtemel su baskınlarına karşı gereken tedbirler alınacaktır.

Madde 28 — İşveren yağışlı havalarda, işçilerin ıslanmalarını önlemek için, kendilerini koruyacak kapalı bir yer hazırlamakla yükümlüdür.

Ne sebeple olursa olsun, işçiler ıslak elbise ile çalıştırılmayacaktır.

Madde 29 — Su içinde çalışmayı gerektiren hallerde işçilere, uygun plâstik çizmeler verilecektir. Suyun diz boyunu aşması halinde bu suyun yenilmesi için gerekli tedbirler alınacaktır.

Madde 30 — Ekskavatör, buldozer ve benzeri makinelerle yapılan kazılarda bu makinelerin hareket alanı içinde işçi çalıştırılmaz. Bu makinelerin üzerinde sürücünden başka kimse bulundurulamaz.

Madde 31 — Kazılan toprağı dışarıya taşıyacak araçların kazı yerine kolaylıkla girip çıkmalarını sağlayacak rampa eğimleri (35) dereceden fazla olamaz. Bunun sağlanamadığı hallerde yük asansörleri kullanılacaktır.

Rampalarda birden fazla araç bulundurulamaz.

Madde 32 — Kazı kenarlarına hiç bir nedenle ağırlık yüklenmeyecektir. Kazıdan çıkan taş ve toprak kazı ağzından en az (1) metre uzağa atılacaktır.

Madde 33 — Kazının komşu bir yapının durumunu devamlı veya geçici olarak tehlikeye soktuğu hallerde yapı tekniğinin gerektirdiği tedbirler alınacaktır.

Madde 34 — Kuyu veya yeraltı galerilerinde yapılan tahkimat her posta değişiminde yetkili bir eleman tarafından kontrol edilecek ve sonuçlar günlük yapı iş defterine yazılarak imzalanacaktır.

Yeraltı işlerinde çökme ve parça düşmelerine karşı gereken tedbirler alınacaktır.

Madde 35 — Dinamit veya diğer patlayıcı maddelerin kullanıldığı hallerde (100) metre uzaklıktaki çevrede kavlak muayenesi yapılacaktır.

Bu maddelerin kullanılmasından sonra en az (1) saat geçmeden ve yetkili elemanın inceleme yaparak gerekli izni vermesinden önce galeriye veya kuyuya girilmesi yasaktır.

Madde 36 — Yeraltı galerilerinde, delme ve kazma sırasında işçilerin sağlığını koruyacak yeterli ve uygun havalandırma tesisatı yapılacaktır.

Madde 37 — Gaz çıkışının hava ile patlayıcı bir karışım meydana getirebileceği yeraltı galeri veya kuyularında, açık alevli lâmba veya cihazlar kullanılmayacaktır.

Madde 38 — Bir kuyu veya galerinin örme duşuğuna zarar vermemesi için gerekli tedbirler alınacaktır.

Madde 39 — Tabanı kaya olan bir galerinin açılması veya bir kuyunun kazılması halinde, sulu delici makineler kullanılacak veya tozların işçinin sağlığına zarar vermemesi için gerekli tedbirler alınacaktır.

Madde 40 — Patlayıcı maddelerin kullanıldığı ve serbest silisin bulunduğu yerlerde yapılan çalışmalarda kazı toprağı ıslatılacaktır.

Madde 41 — Yeraltı galerilerinde veya kuyularda yapılan çalışmalarda, galeri veya kuyunun ağzında bucurgat kullanmak üzere devamlı bir işçi bulundurulacaktır.

Galeri veya kuyunun derinliği (6) metreyi aştığı hallerde, elle çalıştırılan bir bucurgat en az (2) kişi tarafından kullanılacaktır.

Madde 42 — Derinliği (25) metreyi aşan kuyularda, işçilerin kuyuya inip çıkmaları için kullanılan bucurgatlar motorla işletilecektir.

Madde 43 — Anı su baskınından korkulan bir arazide galeri çalışması gerektiği hallerde, galeride, işçilerin hızla boşaltılmasını sağlayacak çıkış yerleri bulundurulacak veya yeterli sayıda yükseltilmiş hücreler yapılması gibi uygun tedbirler alınacaktır.

Madde 44 — Bir galerinin tabanında mevcut boşluklar, seviye farkları, daralan geçitler, alçak kemerler, araba veya katarların yolları ve geçitleri gibi işçiler için bir tehlike veya sıkışıklık gösteren engeller, uygun ve yeterli bir şekilde ısklandırılacak ve aydınlatılacaktır. Işın gereği olarak bunun sağlanamadığı hallerde, dokunma ile bir engelin varlığını belirtecek küçük zincir, sarkaç ip, yumuşak süpürge gibi hisle haber verici uygun araçlar kullanılacaktır.

Madde 45 — Taşıt araçlarının kullanıldığı galerilerde yeterli bir aydınlatmanın yapılamaması halinde, çalışılan yerler iyice görülebilecek şekilde ışıklarla işaretlendirilecek ve taşıt katarlarının

önünde beyaz, arkasında kırmızı ışıklar yakılacak veya arkalarında aynı rengi aynı derecede yansıtabilecek kedi gözü veya benzeri işaret bulundurulacaktır.

Madde 46 — Yeterli ve sabit bir aydınlatmanın sağlandığı galerilerin ağızlarında, taşıt veya katarın durma yolunu uygun şekilde aydınlatmaya yeterli bir projektör bulundurulacaktır.

Madde 47 — Yeraltında yapılan çalışmalarda elektrikle aydınlatılmış yerlerde akımın kesilmesi halinde, işyerinin boşaltılmasını sağlamak için zorunlu sürede kullanılmak üzere madenci lâmbaları ve ya fenerleri veya benzeri malzeme bulundurulacaktır.

DÖRDÜNCÜ KISIM

İSKELELERDE VE MERDİVENLERDE ALINACAK GÜVENLİK TEDBİRLERİ

BİRİNCİ BÖLÜM

İskelelerde alınacak genel güvenlik tedbirleri

Madde 48 — Yapı iskeleleri, ancak sorumlu ve yetkili teknik bir elemanın yönetimi altında, bu işlerde tecrübeli ustalara iskele ölçüleri ve malzeme özellikleri gözönünde bulundurularak kurdurulacak veya söktürülecektir.

Madde 49 — Yüksekliği (12,50) metreyi geçen bütün iskeleler için mukavemet hesapları yaptırılarak ilgili makamlara onaylatılacaktır.

Madde 50 — İskeleler yetkili elemanlar tarafından sık sık muayene ve kontrol edilecek ve sonuçları yapı iş defterine kaydedilecek ve iki kontrol arasındaki süre (1) ayı geçmeyecektir.

İskeleler her fırtınadan sonra özellikle kontrol edilecektir.

Madde 51 — İskelelerin taşıyabilecekleri en çok ağırlık, levhalar üzerine yazılarak iskelenin uygun ve görülebilir yerlerine asılacaktır. Bu ağırlıklardan fazla bir yükün iskelelere yüklenmesi yasaktır.

Madde 52 — Yapı iskelelerinin yağmur, kar, buz veya benzeri nedenlerle kayganlaşması halinde, kaymayı önleyecek tedbirler alınacaktır.

Madde 53 — Yapı iskelelerinde görülecek en ufak bir arıza derhal onarılabilecek zayıf kısımlar kuvvetlendirilecek veya yenileri ile değiştirilecektir. İskeleler üzerine moloz ve artıkları ile geçişi engelleyecek malzeme bırakılmayacaktır.

Madde 54 — Vinç veya benzeri makinalarla her çeşit malzemenin kaldırılmasında, yüklerin iskeleye takılarak iskelelerin yıkılmasına veya herhangi bir zarara veya kazaya sebebiyet vermesini önleyecek gerekli bütün tedbirler alınmış olacaktır.

Madde 55 — Gerek ahşap, gerek borulu iskele döşeme yükseklikleri, döşemenin tabandan olan yüksekliği (3,50) metreyi geçtiği hallerde, çalışma döşemesi altında bir de çalışma döşemesi niteliğinde emniyet döşemesi yapılacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

Ahşap iskelelerde alınacak güvenlik tedbirleri

Madde 56 — Ahşap iskelelerde kullanılacak kereste, düzgün, sıkı dokulu, çırallı ve sağlam olacak, üzerinde fazla budak bulunmayacaktır.

Madde 57 — Iskarta, tamir edilmiş ve boyanmış kerestelerle tahtalar iskele yapımında kullanılmaz.

İskelelerde kullanılacak kerestelerin, cinslerine göre taşıyabilecekleri en çok yüke dayanabilecek standart kesitleri hesap edilecek ve bu kesitlerden daha küçük kesitli kereste kullanılmayacaktır.

Madde 58 — İskelelerde kullanılacak çiviler (10) santimetreden daha kısa olmayacaktır. Kullanılmış, yaralı ve paslı çiviler iskele işlerinde kullanılmayacak ve çiviler tam uzunluklarıyla kullanılacakları yerlere sivri uçları arka taraftan en az (3) santimetre kadar çıkacak şekilde çakılacak ve bu uçlar uygun eşkilde gömülecektir.

Madde 59 — İskelelerde yapılacak platform, geçitler veya benzeri işlerde kullanılacak kalaslar, uzun istikamette eksiz, yanyana ve aralıksız olarak konacaktır.

Kalas uçları iskele bitiminde kendi uzunluğunun (1/10) undan fazla çıktığı hallerde, o kısmı geçmeyi önleyecek uygun korkuluklar yapılacaktır.

Madde 60 — Yük taşımayan iskele genişlikleri (Sıva, badana ve tamirat gibi işler için yapılan iskeleler), (80) santimetreden dar yapılmayacak, döşemelerinde (5 x 20) santimetre kesitten daha küçük kesitte kalas kullanılmayacak ve bu kalaslar birbirlerine (60) santimetrede bir enine olmak üzere (2,5 x 5) santimetrelik çıtalarla bağlanacaktır. Kalaslar, döşemede (30) santimetreden fazla bir boşluk yapmayacak şekilde döşenecektir.

Madde 61 — Yük taşıyan iskelelerin (Tuğla duvar, taş duvar ve kaplama gibi işler için yapılan iskeleler) genişlikleri, (1,20) metreden az ve bunların duvar yüzünden olan mesafeleri ise, (10) santimetreden fazla olmayacak, döşemelerde hiç bir şekilde boşluk ve aralıklar bırakılmayacaktır.

Madde 62 — Yük taşıyan iskeleler yük taşımayan iskelelerde yapılacak korkuluk ve ara korkuluk kereste kesitleri (5 x 10) santimetreden küçük olmayacak ve ara korkuluklar döşeme tabanından itibaren (50) santimetre yükseklikte yapılacaktır. Ancak iki dikme arasında yatay kuvvetlere karşı çaprazlar yapıldığından, ara korkuluklar konulmaya bilir.

Madde 63 — Yük taşıyan iskelelerde alet ve malzemenin düşerek kaza yapmasını önlemek için döşeme dış kısmına (15) santimetre yüksekliğinde bir etek tahtası konacak ve bu etek tahtası ile döşeme arasında en çok (1) santimetre boşluk bırakılabilecektir.

Madde 64 — (8) metre yüksekliğe kadar olan iskele dikmeleri (Taş işleri hariç), (8 x 8) santimetre kesitinden, (8-24) metre yükseklik arasında bulunan iskele dikmeleri ise (10 x 10) santimetre kesitinden daha küçük olmayacaktır.

Madde 65 — İki dikme arası, yük taşıyan iskelelerde (2,40) metreden, yük taşımayan iskelelerde ise (3) metreden daha fazla olmayacaktır.

Madde 66 — İskele dikmeleri, binadan ayrılmayacak ve yan istikametlerde sallanmayacak veya bel vermeyecek şekilde düz ve çapraz kuşaklarla takviye edilerek binaya bağlanacaktır.

Madde 67 — İskele esas veya tali dikmeleri, tasman (Oturma) veya dikey deplasman yapmayacak şekilde sağlam kaideler üzerine oturtulacak ve dikme altları birbirlerine bağlantı ile tesbit edilecektir.

İskele yapılacak taban yumuşak veya zayıf ise, dikmeler tek veya uzatılmış beton sömeller üzerine oturtulacaktır.

Madde 68 — Eklenen dikmelerin kesitleri eşit ve yatay yüzey olacak, dört yüzüne de aynı genişlikte en az (70) santimetre uzunluğunda ve (2,5) santimetre kalınlığında sağlam keresteden hazırlanmış ek tahtalar uzun çivilerle çakılacak veya bulon (Büyük civata) kullanılmak suretiyle birbirlerine eklenecektir.

Madde 69 — Taşıyıcı, koruyucu veya takviye edici olarak yapılacak atkılar, kuşaklar, çaprazlar ve mesnetler, dikmelerin iç kısmına uygun şekilde çivilenecek veya usulüne göre tespit edilecektir.

Madde 70 — Yan kiriş başları, taşıyıcı esas kirişlerden en az (15) santimetre daha taşkın bırakılacak ve esas kiriş üstüne bindirmek suretiyle her iki taraftaki dikmelere çivi veya civatalarla bağlanacaktır. Yük fazlalığından ötürü eklenecek ara atkı kirişleri, eşit aralıklarla esas kirişe çivilenmek suretiyle tespit edilecektir.

Madde 71 — Yan kiriş başlarının duvara gireceği kısımlar en az (10) santimetre olacaktır. Bunların başları hiç bir şekilde çaptan küçültülemez, veya traşlanamaz.

Pencere ve benzeri boşluklara gelen kısımlar ise mesnet ve çapraz yapılmak suretiyle tespit edilecektir.

Madde 72 — Betonarme karkas binalar için kurulacak iskele yan kiriş başlarının bir tarafı

(5 x 10) santimetre kesitinde ve (30) santimetre tahtalara çivilenerek bina kolonun yüzlerine tespit edilecektir.

Madde 73 — Köşe dönen iskelelere, en az bir köşe kirişi ilâve edilecek ve iskelenin bu kısmı diğer kısımlardan daha az dayanıklılıkta yapılmayacaktır.

Madde 74 — Atkı kirişlerinde ek yapılamaz.

Madde 75 — Rampa ve geçitlerin iki tarafının korkuluklu olarak yapılması halinde, en çok eğim (25) derece olacak ve üzerlerine (40) santimetreda bir, kendi genişlikleri kadar çitalar çakılacaktır.

Rampa ve geçitlerin genişliği (80) santimetreden, üzerlerinden yük geçirilecek olanlarının ise (1,25) metreden az olmayacak ve bunların geriye kaymaması için de gerekli tedbirler alınacaktır.

Madde 76 — İskelenin geçit ve rampa mesnet aralıkları, kalaslar esnemeyecek veya bel vermeyecek ve üzerinde yaylanmadan yürünebilecek şekilde ayarlanacaktır.

Madde 77 — İskelelerde bir taraftan diğer tarafa geçmek amacıyla köprü görevi görecektir. geçitlerin genişliği, (60) santimetreden az ve korkuluk-suz yapılmayacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çelik borulu iskelelerde alınacak güvenlik tedbirleri

Madde 78 — Çelik borulu iskelelerde kullanılacak bütün boru ve madeni kısımların taşıyacağı yük, dayanıklılığı ve diğer özellikleri normlara uygun bulunacaktır.

Madde 79 — İskele yapımından gayri işlerde kullanılmış bulunan boru ve diğer malzeme, iskele yapımı işlerinde kullanılmayacaktır.

Madde 80 — Çelik borulu iskeleler, sağa ve sola sallanmayacak şekilde yeteri kadar çapraz borularla takviye edilecek ve binadan ayrılmayacak şekilde tespit olunacaktır.

Madde 81 — Düşey borulardaki ekler en çok (10) metrede, yatay borulardaki ekler en çok (8) metrede yapılacaktır.

Madde 82 — Boru başlarının, tabana yerleştirilen kalas altlıklara batmaması için, özel surette yapılmış madeni başlık kullanılacak ve bu başlıklar çivi veya uzun vidalarla bu altlıklara tespit edilecektir.

Madde 83 — Çelik borulu iskelelerdeki platformlarda kullanılacak kalas veya diğer ahşap kısımların özellikleri ile kullanılacak çaprazlar, korkuluklar, ara korkuluklar ve benzeri elemanlardaki aralıklar ahşap iskelelerde aranan özelliklere uygun olacaktır.

Madde 84 — Boru veya madeni iskeleler uygun şekilde topraklanacaktır.

Madde 85 — Sisli ve alaca karanlık havalarda, iskele üzerinde çalışma devam ettiği sürece iskeledeki merdiven ve asansör başları ve çalışılan döşemeler boydan boya uygun şekilde aydınlatılacaktır.

Madde 86 — Boru iskelenin bir kısmı veya kısımları sökülmeden önce gereken güvenlik tedbirleri alınacaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Asma iskelelerde alınacak güvenlik tedbirleri

Madde 87 — Asma iskelelerin, aşağı ve yukarı hareketlerini sağlayan makina, teçhizat ve vinçleri, yetkili bir teknik elemana muayene ettirilip, kullanmaya elverişli olduklarına dair belgeleri alınacak ve bu belgeler işyerinde saklanacaktır.

Madde 88 — Asma iskele, iş sırasında sağa sola veya ileri geri hareket etmeyecek şekilde asılı kalacak veya tespit edilecektir.

Madde 89 — Asma iskelelerde bütün kısımlarının taşıyacağı yükler, yetkili teknik elemanların verecekleri bir raporla belirtilecek ve iskeleye bundan fazlası yüklenilmeyecektir.

Asma iskelelerde merdiven kullanılmayacaktır.

Madde 90 — Asma iskele askısı için kullanılacak kendir veya çelik halatlar veya benzeri malzemenin her gün işe başlamadan önce ezik, kopuk, çürük veya herhangi bir özrü olup olmadığı yetkili bir teknik eleman tarafından muayene edilerek yapı iş defterine kaydedilecek, sağlam olduğu anlaşıldıktan sonra iskelede çalışılabilecektir.

Madde 91 — Asma iskeleler, iniş ve çıkışlarında her türlü engellerden uzak olarak asılı bırakılacaktır.

Madde 92 — Tuğla duvar ve sıva işlerinde kullanılacak asma iskelelerin tespit edileceği askı kirişi, (16) lık (I) profili veya aynı dayanıklılıkta diğer malzemeden yapılacaktır. Asma iskeleyi taşıyacak halatların güvenlik kat sayısı (6) dan aşağı olmayacak ve halatların ek yerleri, halkaları, başlık ve bağlantıları kaldırılacak en ağır yüke dayanıklı yapılacak ve halatlar askı demirlerinden kaymayacak şekilde tespit edilecektir.

Madde 93 — Asma iskele platformu için kullanılacak çift köşebent kesiti (50 x 50 x 5) milimetre veya bu özellikte diğer profil malzemeden yapılacaktır.

Madde 94 — Asma iskele vinç çerçevesini platformun iç ve dış kirişlerine bağlayacak civataların çapı, (5/8) parmakdan daha küçük olmayacaktır.

Madde 95 — Askı kirişi, bina tavan döşemesine veya bina çerçevesine (U) civataları ile uygun ve dayanıklı bir şekilde tespit edilecektir.

Civata arkalarına (10) milimetre kalınlığında çelik bir levha konulacak ve civatalar çift somunlu, yaylı ve düz pullarla birlikte sıkılacaktır.

Madde 96 — Yapı tavan döşemesine tespit edilecek askı kirişinin, gerek iskele ve gerekse tespit için bırakılacak aralıkları eşit ölçüde olacak ve (U) civatasının boşluğunu almak için (I) demiri üstüne (10 x 15) santimetre kesitinde ahşap yastıklar konacaktır.

Madde 97 — Platform genişlikleri, sıva işleri için (80) santimetreden, duvar işleri için (120) santimetreden az olmayacaktır.

Madde 98 — İskelelerin duvardan olan açıklığı, malzeme, takım ve aletlerin aşağıya düşmesini önleyecek şekilde olacaktır.

Madde 99 — İskele içinde çalışan işçilerin başlarını korumak için en az (2,5) santimetre kalınlığının tahtalardan koruyucu bir tavan yapılacaktır.

Madde 100 — Asma iskelelere her metreka-raye (400) kilogramdan fazla yük konmayacak ve asma iskelede (4) kişiden fazla işçi çalıştırılmayacaktır.

Madde 101 — Asma iskelelerde kullanılacak, kanca, çengel ve benzerlerinin ağızları, emniyet mandalı veya uygun emniyet tertibatı ile kapatılacaktır.

Madde 102 — Asma iskele korkulukları, (100) santimetre yükseklikte ve ara korkulukları yapılacak, etek tahtaları (15) santimetre yüksekliğinde olacaktır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Sıpa iskelelerde alınacak güvenlik tedbirleri

Madde 103 — Sıpa iskeleler, dayanıklılık ve taşıyacağı yükler bakımından yeterli sağlamlıkta uygun malzemeden yapılacaktır.

Madde 104 — Sıva veya hafif işler için kullanılacak sıpa iskelelerde aşağıdaki özellikler bulunacaktır.

1 — İskele genişliği (50) santimetreden dar, yüksekliği (120) santimetreden fazla,

2 — Platformların kalas kalınlığı (5) santimetreden az ve genişliği (40) santimetreden dar,

3 — İskele kirişleri ve bacakları (5 x 10) santimetre kesitinden küçük,

4 — Takviye için kullanılacak çapraz ve düz bağlantılar (2,5 x 10) santimetre kesitinden küçük, olmayacaktır.

Madde 105 — Sıpa iskelelerde, bacakları yükseltmek veya taşıyıcı orta kirişi uzatmak amacı ile ek yapılmayacaktır.

Madde 106 — İki sıpa iskele arası, merkezden merkeze (250) santimetreden fazla olmayacak ve iskele ayak açıklığı, yüksekliğinin yarısını geçmeyecektir.

Madde 107 — Sıpa iskele bacakları düzgün ve sağlam yerlere oturtulacaktır.

Bunun mümkün olmadığı hallerde, düzgünlüğü sağlamak için bacak altlarına konacak tek parçalı

aşşap yastıkların yüksekliği (10) santimetreden fazla olmayacaktır.

Madde 108 — Duvarcı işlerinde veya (120) santimetreden yüksekte yapılacak işlerde kullanılacak sipa iskelelerde aşağıdaki özellikler bulunacaktır :

- 1 — Genişlikleri (125) santimetreden dar,
- 2 — Yükseklikleri (480) santimetreden fazla,
- 3 — Platform kalas kalınlıkları (5) santimetreden az,
- 4 — İskele bacak ve kirişleri (10 x 10) santimetre kesitinden az,
- 5 — Takviye ve çaprazlar (2,5 x 15) santimetre veya (5 x 10) santimetre kesitinden küçük, olmayacaktır.

ALTINCI BÖLÜM

Merdivenlerde alınacak güvenlik tedbirleri

Madde 109 — El merdivenlerinin kolları ve basamakları için kullanılacak keresteler, sağlam ve birinci sınıf çırallı çam cinsinden olacak, üzerinde çatlak, yarık, çürük ve (1) santimetre çapından büyük budaklar bulunmayacaktır.

El merdivenlerinin bütün basamakları, (30) santimetre eşit aralıkları geçmemek üzere sağlam bir şekilde tespit edilecektir.

Madde 110 — El merdivenlerinin basamak zıvanaları ile basamak deliklerinde aşağıdaki özellikler bulunacaktır :

- 1 — Merdiven kolunda açılacak delik ve basamak zıvana uzunlukları (2) santimetreden az,
- 2 — Kör delikler ve bunların zıvanaları (2,5) santimetre uzunluğundan ve (2) santimetre çapından küçük, olmayacaktır.

Madde 111 — Kusurlu el merdivenleri kullanılmayacaktır.

Onarım amacı ile basamak altlarına takoz konulmayacaktır.

Madde 112 — El merdivenleri, kullanıldıkları yerlerde, alt ve üst kısımları kaymayacak veya bu yerlerden kurtulmayacak şekilde tespit edilecektir.

Madde 113 — Her çeşit seyyar merdivenlerin ve el merdivenlerinin ayak uçlarına kaymayacak şekilde pabuçlar konacak, merdiven madeni veya kaygan döşemelerde kullanılacak ise, pabuç altlarına ayrıca tırtıllı lastik veya mantar ilâve edilecektir. Seyyar el merdivenleri, uzatılmak amacıyla tekniğe aykırı bir şekilde birbirlerine eklenmeyecektir.

Madde 114 — Sehpa tipi merdivenlerde kanca, kalınlıkları (10) milimetre çapında yuvarlak demirden veya bu dayanıklılıkta başka bir malzemenin kullanılacaktır.

Madde 115 — Tehlikeli yerlerde veya insanların gelip geçtiği yerlerde kullanılacak merdivenin etrafı, halat zincir veya aşşap korkulukla çevrilecek ve görünür yerlere uyarma levhaları asılacaktır.

Madde 116 — Sabit inşaat merdivenlerinde, çıkılacak platformlara korkuluk ve uygun eteklik konacak ve bu platformların genişliği (60) santimetreden dar yapılmayacaktır. Merdivenin iki veya bir kolu, çıkılacak yerin platformunu en az (90) santimetre aşmış olacak ve son merdiven basamağı ile platformun arası (30) santimetreyi geçmeyecektir.

Madde 117 — (10) metre yüksekliğini geçen sabit merdivenlerde, her (10) metrede bir veya ortayı aşan kısımda platform veya dinlenme yerleri yapılacaktır.

Bu merdivenler ayrıca tabandan (3) metreden sonra en az (60) santimetre eninde çardak tertibatı ile korunacaktır.

Madde 118 — Duvar boşlukları kapatılmadan veya gerekli tedbirler alınmadan, yapının bu kısmında merdiven kullanılmayacaktır.

Madde 119 — Basamakları yapılmamış betonarme merdiven döşemelerinde, işçilerin kayma ve düşmelerini önleyecek şekilde aşşap basamaklar ve kovan boşluğu kenarlarına uygun korkuluklar yapılacaktır.

Madde 120 — Yapı sırasında kullanılacak düz sacdan veya madeni malzemeden yapılmış merdiven basamaklarının üstleri, kaymayacak malzeme ile kaplanacaktır.

BEŞİNCİ KISIM

YIKIM İŞLERİNDE ALINACAK GÜVENLİK TEDBİRLERİ

Madde 121 — Yıkım işi yapılacak mahallin açık bulunan yüzleri (2) metre yüksekliğinde tahta perde ile çevrilecektir.

Madde 122 — Bina, yıkılmadan önce içindeki ve etrafındaki havagazı, su ve elektrik ile bağlantıları kesilecektir. Yalnız yıkım esnasında su ve elektriğin kullanılması gerektiği hallerde, bunlar, yapı dışında özel koruyucular içine alınacaktır.

Madde 123 — Yıkımdan çıkan taş, tuğla, demir ve moloz gibi artıklar kat döşemelerinde yığılmayacaktır. Yıkılan kısmın malzeme ve molozları kattan kata veya kattan yere güvenlik tedbirleri alınmadan atılmayacaktır.

Madde 124 — Yıkımda çıkan kiremit, tuğla veya benzeri malzemelerin oluk vasıtası ile yere indirilmesinde, oluk üstleri kapalı olacak ve çalışma sırasında aşağı bırakılan malzeme, oluktan alınmadıkça başka malzeme bırakılmayacaktır.

Madde 125 — Yıkılacak kısmın altında bulunan bütün işçilerin güvenliği sağlanmadıkça bu kısım

duvar ve döşemeleri kitle halinde döşeme üzerine ve dış kısımları taban üzerine yıkılmayacaktır.

Madde 126 — Kitle halinde yıkılacak bina kısımları, yıkılmadan önce bol su ile iyice ıslatılacak ve toz kalkmaması için gerekli tedbirler alınacaktır.

Madde 127 — Yıkımlarda, yıkılacak binanın etrafında, bina yüksekliğinin en az iki katına eşit bir güvenlik alanı bırakılacaktır.

Madde 128 — Elle yıkılacak duvarlar için kurulacak iç kısım iskeleleri tabandan en çok (4) metre yüksekliğinde yapılacaktır.

Madde 129 — Binadaki merdivenler ve bunların dayandığı mesnetler en sonra yıkılacaktır.

Madde 130 — Camlı kapılar, pencereler ve ayınalar gibi kırıldıklarında tehlikeli olabilecek kısımlar, yıkıma başlamadan önce sökülüp uygun yerlere taşınacaklardır.

Madde 131 — Yıkımda çalışan işçilere gözlük, baret ve çelik burunlu emniyet ayakkabısı gibi kişisel koruma araçları verilecektir.

ALTINCI KISIM

YAPI İŞLERİNDE KULLANILAN MAKİNA VE TEÇHİZATTA ALINACAK GÜVENLİK TEDBİRLERİ

Madde 132 — Yapı işlerinde kullanılan makinalarda, hareketi ileten kavrama ve dişliler uygun şekilde korunacaktır.

Madde 133 — Gırgır vinçleri, (12,50) metre yüksekliğe kadar olan yapı işlerinde kullanılabilir. Ancak bu yüksekliği aşan yapı işlerinde yük asansörü kullanmak zorunludur.

Madde 134 — Gırgır vincin kullanılmasında aşağıdaki tedbirler alınacaktır.

1 — Vinçin elektrik motoru topraklanmış olmalıdır.

2 — Vinçin şalteri otomatik olacak, vinç kova- sı belirli bir yüksekliğe çıkması halinde bu otomatik şalter devreyi kesecektir.

3 — Vinç tanbur yuvası çelik telin uzunluğu ile orantılı olarak seçilmiş olacaktır.

4 — Çelik halatın tanburdan dışarı fırlaması önlenmelidir.

5 — Kullanılacak çelik halatın çapı (12) milimetreden az olmayacak sağlam ve özürsüz tellerden yapılmış olacaktır.

6 — Kova kancasına takılacak çelik halatın uç kısmı yüksüklü olarak kancaya takılacak ve serbest kalan uç kısmı uzun kısma en az (3) adet (U) klemensi ile uygun şekilde tespit edilecektir.

7 — Kancanın kovadan kurtulmaması için mandal, kilitletli mandal veya bağlama gibi uygun tertibatı bulunacaktır.

8 — Vinçin tespit edildiği kolon ahşap olduğu hallerde, bunun kesiti (20 x 20) santimetreden kü-

çük olmayacak ve kolon, sağa sola yalpa yapmayacak şekilde sağlam tespit edilecektir.

9 — Kolonda ek bulunduğu hallerde, kolonun dört bir yüzünde, ekleme şartlarına uygun şaplama yapılacaktır.

10 — Kovanın inip çıkması sırasında katlar arasında kovaya takılacak herhangi bir engel bulundurulmayacaktır.

11 — Kova içine konacak her türlü malzemenin yüksekliği kova üst seviyesini aşmayacaktır.

12 — Gırgır vinç ile kafas, uzun tahta, demir ve benzeri malzeme veya eşya uygun ve emniyetli şekilde bağlandıktan sonra taşınacaktır.

13 — Kovanın hareket anında alabora olmaması için kova sapı kenarında kilitli mandal kullanılacaktır.

14 — Gırgır vinci çalıştıran işçiye emniyet kemeri, lastik eldiven ve lastik ayakkabı gibi uygun kişisel koruyucu araçlar verilecektir.

15 — Gırgır vinçin tabanda durduğu alanın ön yüzünde bariyer şeklinde bir kapısı bulunacak, diğer tarafları ise en az (90) santimetre yüksekliğinde bir korkulukla çevrilmiş olacaktır.

16 — Gırgır vinçin hareketi sırasında çevrili alan içinde hiç bir işçi bulundurulmayacaktır.

17 — Gırgır vinçe malzeme yükleyen bütün işçilere baret giydirilecektir.

18 — Gırgır vinçin bütün kısımları yetkili teknik bir eleman tarafından her gün kontrol edilecek ve sonuçlar yapı iş defterine yazılarak imzalanacaktır.

YEDİNCİ KISIM

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Madde 135 — Yapı işlerinde can kaybına veya ağır yaralanmaya veya zehirlenmeye bağlı bütün iş kazaları, işveren veya vekili tarafından derhal ve en seri vasıta ile Çalışma Bakanlığının mahalli teşkilâtına, bu teşkilât bulunmayan yerlerde doğrudan doğruya bu Bakanlığa bildirilecektir.

Bu bildirme, adli ve idari makamlara genel hükümler dairesinde yapılması gerekli ihbar zorunluluğunu ortadan kaldırmaz.

Madde 136 — Bu Tüzükte belirtilmemiş olan hususlar hakkında İş Kanunu uyarınca işçi sağlığı ve iş güvenliğine ilişkin olarak çıkarılmış bulunan tüzüklerde yer alan hükümlerden hal ve vaziyetlerine göre yapı işlerinde kabili tatbik olanları dahi uygulanır.

Madde 137 — 28/7/1967 tarihli ve 931 sayılı İş Kanununun 74 üncü maddesine dayanılarak düzenlenen ve Danıştay'ca incelenen bu Tüzük hükümleri, Resmî Gazete ile yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 138 — Bu Tüzük hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.